

5. Všechny státní papírové peníze, které po r. 1848 byly v oběh uvedeny a jichž suma nejvyšší později stanovena byla na 412 mil. zl.

Neběreme-li v úvahu značné dluhy neúročné (papírové peníze státní a dluh bance), jichž výše byla téměř 500 mil. zl., bylo po r. 1848 přidělováno **nových** súročitelných dluhů (dle stavu r. 1868):

nesplatitelných: ve stříbře 975 mil. zl.

v papírech 500 mil. zl.

a splatitelných: ve zlatě 58 mil. zl. (rak. úv. poz. ústavu)

v papírech přes 440 mil. zl.

Úrokový roční důchod z těchto dluhů byl: 40·97 mil. zl. ve stříbře, 34 mil. zl. v papírech a 3·20 mil. zl. ve zlatě.

Připočteme-li k tomu dluhy, které zbyly z doby před r. 1848, byl veškerý roční náklad na úroky v r. 1868 asi:

61·2 mil. zl. v papírech	} to již po zavedení kuponové daně 16 ⁰ / ₀ .
41· mil. zl. ve stříbře	
3·2 mil. zl. ve zlatě	

K tomu nutno ještě připočísti velmi značné roční splátky na výhry půjček loterních.

Z tohoto tehdy zajisté obrovského břemene ročního připadlo na dluhy před r. 1848 udělané pouze asi pětina, kdežto na dluhy po r. 1848 nutno čítati nejméně $\frac{4}{5}$ všeho toho nákladu úrokového. Zajisté těchto 20 let finanční politiky (1848—1868) bylo nej-smutnější obdobím v našem hospodaření veřejném, které ani jindy nemůže býti příliš chváleno.

2. Všeobecný státní dluh rakouský (österreichische allgemeine Staatsschuld).

Veškeren státní dluh před r. 1867 — zvaný „všeobecným státním dluhem“ — byl zajisté míněn pro celou monarchii, třeba pro Uhry z něho nevynaloženo tolik, kolik by dle počtu obyvatel patřilo. Ale Uhři při vyrovnání nechtěli toho dluhu pro své země uznati a po dlouhých vyjednáváních převzali pouze po-

vinnost na úroky dluhu toho přispívati ročně 11·776 mil. zl. ve stříbře a 17·412 mil. zl. v papírech, tedy celkem 29·188 mil. zl. Na splácení dluhu kromě toho uvolili se dále platit ročně 1·15 mil. zl., z čehož 0·15 mil. zl. ve stříbře, ale jen pokud splatitelné dluhy budou v oběhu. Poněvadž daní neztenčený úrokový roční náklad páčil se na 127·718 mil. zl. r. m. (v papírech i ve stříbře dohromady), nemohly království a země v říšské radě zastoupené zbytek téměř 100 mil. zl. ročně samy nésti. Bylo tedy rozhodnuto, že se zvýší kuponová daň z toho dluhu na 16⁰/₀. Původně (až do r. 1859) neplatila se žádná daň z kuponů. V r. 1859 byla zavedena kuponová daň 6⁰/₀ ní na všechny půjčky, které výslovně nebyly smluveny jako nezdanitelné (daň ta r. 1862 byla zvýšena na 7⁰/₀). R. 1868 (zákonem ze dne 20. června 1868) byla daň ta stanovena na 16⁰/₀ a zároveň přepočteny byly všechny půjčky (kromě lo-terních a rak. úv. poz. ústavu) ať splatitelné nebo nesplatitelné na kapital 5⁰/₀, z něhož po srážce daně 16⁰/₀ placeny roční úroky 4·2⁰/₀. Takto unifikovaný státní dluh dostal jméno „sjednocené renty“ (einheitliche Rente), pod kterým je znám až dosud.

Přepočítání dřívějších dluhů na unifikovaný dělo se takto při starším dluhu „metalliques“:

100 zl. k. m. 5⁰/₀ = 100 zl. r. m. sjednoc. renty papír.
 100 zl. k. m. 4¹/₂⁰/₀ = 90 zl. r. m. sjednoc. renty papír.
 100 zl. k. m. 4⁰/₀ = 80 zl. r. m. sjednoc. renty papír.
 100 zl. k. m. 3¹/₂⁰/₀ = 70 zl. r. m. sjednoc. renty papír.
 atd. poměrně dle úrokového procenta (nominalního).

Dluh v rakouské měně (papírové) byl počítán,

100 zl. r. m. 5⁰/₀ = 95 zl. r. m. sjednocené renty papírové; pouze 5⁰/₀ daně prostá půjčka z 1866 byla náhradou za svou nezdanitelnost čítána

100 zl. nezdaněné půjčky = 102¹/₂ zl. r. m. sjednocené renty papírové.

Národní půjčka ve stříbře z r. 1854 přeměněna

100 zl. konv. měny = 100 zl. r. m. sjednocené renty stříbrné,

pro anglickou stříbrnou půjčku z r. 1864 bylo stanoveno 100 zl. r. m. = 110 zl. r. m. sjednocené renty stříbrné, kdežto všechny ostatní půjčky ve stříbře počítány

100 zl. ve stříbře (ať konv. nebo r. měny) = 115 zl. r. m. sjednocené renty stříbrné.

Unifikace nebyla nicméně provedena hned najednou po r. 1868, ačkoli jen malá část dluhů tehdy byla neunifikována; nepatrný zbytek dluhů zbyl k unifikaci až do nejnovější doby; [tak ještě r. 1907 zbylo k unifikaci 1 601 mil. zl. v papírech a 0 247 mil. zl. ve stříbře].

Redukce úroků a jejich unifikování vidí se z této přehledné tabulky:

Jméno půjčky	nominalní suma ve sjedn. rentě zl. r. m.	nezdaněný úrok prvotní	zdaněný úrok před r. 1868	redukce úroků v r. 1868 proti dřívějšímu vy- jádření v procentech
5% metalliques a 5% národní půjčka ve stříbře z r. 1854	týž obnos v r. m. jako dříve v konv.	5 25 zl. r. m. v pap. nebo ve stříbře	4 8825 zl. r. m. v pap. n. ve stříb.	13 98%
5% obligace r. m. pap.	menší o 5% než dříve	[5 — zl. r. m. v papírech *)]	4 65 zl. r. m. v pap.	14 19%
daně prostá půjčka z r. 1866	vyšší o 2 1/2%	5 zl. r. m. pap.	—	13 9%
půjčky ve stříbře z r. 1849, 1851 lit. B. 1852, 1854	vyšší o 15% než nominalní v konv. méně	5 25 zl. r. m. ve stříbře	—	8%
stříbrné půjčky z r. 1859 a 1865	vyšší o 15% než nominalní v r. m.	5 — zl. r. m. ve stříbře	—	3 4%
stříbrná půjčka z r. 1864	vyšší o 10% než nomin. obnos r. m.	5 — zl. r. m. ve stříbře	—	7 6% **)

*) Půjčky v 5% obligacích r. m. po většině vznikly ze staršího dluhu slosováním a dobrovolnou konverzí po r. 1858; tyto půjčky hned z prvu podléhaly dani.

**) Snížení úroků se vypočte takto: 5% obligace ve zl. r. m. pap. nesla 4 65 zl. r. m. úroků před rokem 1868; v roku 1868 bylo 100 zl. r. m. redukováno na 95 zl. r. m. a 4 2% ní úrok z toho činí 3 99 zl. tedy méně o 0 66 zl. r. m., což je snížení o 66 : 4 65 = 14 19%. Nebo: obligace stříbrné půjčky z r. 1864 nesla 5 zl. r. m. ve stříbře před r. 1868; v r. 1868 bylo 100 zl. zvýšeno na 110 zl. a z toho 4 2% úrok činí 4 62 zl. r. m. ve stříbře, tedy o 0 38 zl. ve stříbře méně, t. j. o 38 : 5 = 7 6% méně. Atd.

Je viděti, jak nestejně tu byly úrokové důchody redukovány od nepatrného snížení $3\cdot40/0$ až do $14\cdot190/0$. Ostatně redukce úrokového důchodu o $3\cdot40/0$ byla více než nahrazena zvýšením nominální sumy. A přece věřitelé nebyli ani s tím spokojeni.

Loterní půjčky, které nebyly unifikovány, byly podrobeny vyšší $200/0$ ní dani kuponové a $200/0$ ní z vyhraného obnosu.

Všeobecný státní dluh unifikovaný a neunifikovaný, který se stal v r. 1868 státním dluhem cislajtanským, nezůstal však na té výši, jakou měl v r. 1867. Zákonem ze dne 22. prosince 1874 (čís. 147 ř. z.) bylo určeno, „že tolik dluhopisů sjednocené renty se každý rok smí vydati, na kolik potřebí jich bude k opatření peněžních prostředků pro splátky kapitálu a výher všeobecného státního dluhu“. K tomu cíli musilo býti vydáno obligací sjednocené renty značně vyššího nominálního obnosu než bylo splaceno starých půjček. Kromě toho vydávána byla renta sjednocená k různým jiným účelům, zejména také ke krytí běžných schodků státního rozpočtu. Těmto emisím sjednocené renty dáno bylo podle hlavního účelu, ke kterému jich bylo užito, totiž k umořování splatitelného všeobecného dluhu, pojmenování „renty umořovací“ („Tilgungsrente“). Dosud ještě k tomu účelu se povoluje říšskou radou „umořovací renta“.

Oběh sjednocené renty byl koncem r. 1902 (poslední rok před její konversí):

1.504,717.745 zl. renty papírové a 1.008,677.498 zl. renty stříbrné; nebylo pak již od r. 1879 rozdílu mezi oběma rentami, jelikož zlaté ve stříbře měly již pak napořád touž cenu jako zlaté papírové. Bylo tedy celkem v oběhu sjednocené renty:

2.513,394.793 zl. r. m. = 5.026,789.946 K.

Srovná-li se to s původním stavem unifikovaného dluhu z r. 1868, který by měl býti po unifikaci asi 1.056 mil. zl. papírové renty a $975\frac{1}{2}$ mil. zl. stříbrné renty, je viděti, že umořovací renty bylo celkem vydáno asi 449 mil. zl. v papírech a přes 33 mil. zl. ve stříbře.

V r. 1903 byla sjednocená renta částečně konvertována v rentu $4\frac{0}{10}$ ní. Renta papírová měla doby splatnosti pro kupony: 1. květen, 1. listopad a 1. únor, 1. srpen. Renta stříbrná byla s kupony splatnými: 1. ledna, 1. července a 1. dubna, 1. října. V době od 19. do 27. února 1903 byly vypovězeny všechny obligace papírové renty s kupony: květen-listopad a s kupony únor-srpen pouze ony obligace na jméno, jichž obnos byl vyšší 20.000 zl.; podobně vypovězeny byly obligace stříbrné renty s kupony leden-červenec. Tyto všechny obligace přeměněny byly na $4\frac{0}{10}$ ní. [Ke splacení se přihlásilo jen 623.100 zl. papírové renty na majitele a 776.800 zl. pap. renty na jméno; ze stříbrné renty splaceno 1,707.650 zl. na majitele a 82.300 zl. na jméno. Celkové splátky činily tedy 3,189.850 zl. Z celé sumy konvertované renty per 1801·6 mil. zl. činilo to asi $0\cdot177\frac{0}{10}$, zajisté zlomek velmi nepatrný.]

Ze sjednocené renty $4\cdot2\frac{0}{10}$ zbylo tak pouze:

443·160·600 mil. zl. papírové renty s kupony únor-srpen a

259·7912 mil. zl. stříbrné renty s kupony duben-říjen, které vyžadují úroků 18·612747 mil. zl. v papírech a 10·911230 mil. zl. ve stříbře, což přibližně je asi příspěvek Uher na všeobecný dluh.

Tento příspěvek Uhři mohou splatit hotově na základě kapitalisovaného obnosu; pokud by tak učinili hned, je stanoveno procento kapitalizační $4\cdot35\frac{0}{10}$, ale klesá až na $4\cdot2\frac{0}{10}$, když by se splácelo v pozdějších letech. [Podle toho by měli Uhři splatit roční příspěvek úrokový $29\cdot188$ mil. zl. = $58\cdot376$ mil. K; kdyby tak učinili hned $5837\cdot6 : 4\cdot35 = 1342$ mil. K, ale pro pozdější doby stoupá toto výkupné až na 1.390 mil. K.]

Místo dřívější sjednocené renty po většině tedy nastoupila:

$4\frac{0}{10}$ ní konvertovaná daně prostá renta v korunové měně dle zákona ze dne 16. února 1903. Renty této zůstalo v oběhu koncem r. 1907: 3.614·503 mil. K. Kuponové termíny byly:

1.744·53527 mil. K . . .	v květnu-listopadu
1.494·20583 mil. K . . .	v lednu-červenci
375·7619 mil. K . . .	v únoru-srpnu

Dluhopisy jsou na majitele po 100 K, 200 K, 2000 K, a 20.000 K, také části dluhopisů po 5 a 20 K; na jméno na jakékoli obnosy 100 K dělitelné.

Z ostatních dluhopisů splatitelných jsou již umořeny všechny bývalé půjčky železniční, landemialní obligace, loterní půjčky z r. 1839 a z r. 1854.

Zbývají dosud v oběhu loterní půjčky z r. 1860 a z r. 1864 a zástavní listy státních statků vydané na půjčku rak. úvěrního ústavu pozemkového, které však vesměs v brzké době budou splaceny.

Loterní půjčka z r. 1860 původně 200 mil. zl. r. m. ve 400.000 losích po 500 zl. r. m.; jednotlivé kusy jsou rozděleny také na pětiny nebo jsou dvojnásobné. Koncem roku 1908 kolovalo ještě 139.586 losů = 69,793.000 zl. nominalních. Úroky jsou splatné v květnu a listopadu 4⁰/₀ní (5⁰/₀ní se srážkou 20⁰/₀ní kuponové daně). Daň z výher je 20⁰/₀. V r. 1917 bude půjčka ta umořena. Tahy výherní jsou 1. května a 2. listopadu a výplata výher 3 měsíce po tahu. Při každém tahu jsou tyto výhry:

1 los 600.000 K, 1 los 100.000 K, 1 los 50.000 K, 2 losy 20.000 K, 15 losů po 10.000 K a 30 po 2000 K, ostatní losy, kterých stále více se táhne, po 1200 K. [Celkem vylosuje se 1./5. 1909: 6300 úpisů, 2./11. 1909: 6500, 1910: 1./5. 6500, 2./11. 6800 atd., 1916: 1./5. 9100 úpisů, 2./11. 10.400 a 1./5. 1917: posledních 10.400 úpisů. — Dosud je 133.300 losů netažených.]

Loterní půjčka z r. 1864 původně 40 mil. zl. bez úroků 200.000 losů po 100 zl., a 200.000 rozdělených na půlky, tedy 400.000 půlek po 50 zl. Slosovány budou v prosinci r. 1918. Tahy losů jsou nyní dvakrát do roku: 1. června a 1. prosince, výplata výher tři měsíce po tahu. Táhne se pokaždé (2-krát ročně):

	po srážce daně		po srážce daně
1 los po 300.000 K	240.040	2 losy po 4.000 K	3.240 K
1 " " 40.000 "	32.040	3 " " 2.000 "	1.640 "
1 " " 20.000 "	16.040	40 losů " 800 "	680 "
2 " " 10.000 "	8.040	4450 " " 400 "	360 "

Dosud je 94.500 losů v oběhu.

Zástavní listy státních statků. Zástavní listy ty vydány byly na známou výpůjčku $5\frac{1}{2}\%$ od rakouského úvěrního ústavu (öst. Bodencreditanstalt) z r. 1866 v nominalní sumě 150 mil. frs. = 60 mil. zl. ve zlatě. Zástavní listy jsou 5% po 300 frs. = 120 zl. ve zlatě. Kupony jsou daně (rentové) prosty, zní půlletně na $7\frac{1}{2}$ frs. [Stát však musí bance anuity platit podle nepříznivější relace v librách sterlinků, totiž 10 zl. ve zlatě = 1 £ = 24.0175 K, kdežto jinak 10 zl. ve zlatě = 23.80 K. Je viděti, jak i v tom směru si banka pojistila cenné výhody proti státu vedle úrokové míry vždy o $\frac{1}{2}\%$ ročně vyšší.] Cena udává se ve Vídni za kus (300 frs.) v korunách. Asi 70% úpisů obíhá v cizině. Vlastně tyto dluhopisy nepatří ani mezi státní dluh, protože je vydala, úrokuje a splácí banka; i formálně je banka dlužníkem. Stát vyplácí úroky z celé půjčky vyšší ($5\frac{1}{2}\%$) a také jinaké jsou splátky umořovací [banka dříve splácela dluhopisy rychleji než dovoloval umořovací plán].

3. Dluh království a zemí v říšské radě zastoupených.

Cislajtanie po r. 1868 neměla jiných větších samostatných dluhů mimo dluh všeobecný. Pokud úvěru bylo nutno použiti dalo se to zprvu pomocí sjednocené „umořovací“ renty. Nebo vydávány byly krátkodobé dluhy:

5% pokladní listy („Schatzscheine“) v r. 1875 vydané v kursu $95\frac{1}{2}\%$ ve třech letech splatné; a r. 1878 stejně 5% listy na počátku roku 20.6 mil. zl. a v červenci téhož roku 10 mil. zl. s tříletou splatností za kurs 96% . Obojí ty dluhopisy byly z výtěžku zlaté renty splaceny.

Před r. 1876 byly již samostatné dluhy rakouské, ale neoctly se na peněžním trhu jako půjčky státní. Byl to již dříve uvedený neúrokovaný dluh 80 mil. zl. bance rakousko-uherské a podíly státní 1. na dluhu společnosti jižní dráhy k vystavení tratě ze Sv. Petra do Rjeki a 2. na půjčkách k upravení Dunaje.